

pont - lo *ponté* li ha preguntat: / —Què porteu aquí, Maria, - què porteu tan amagat?, MilàF (*Romllo*, 1, 10, 1, versió occidental, reco. a Agramunt o Bellpuig); «en el Puente de las Pilas había *pontero*» —«no decimos *pontazguero*» — Senegüé, 1966. *Pontejar*. *Entre-pont*. *Repont*.

Pontó 'pont flotant fet amb barques o flotadors', encara que també sembla haver-se aplicat a una de les barques que formaven un *pontó*, com en el primer doc. que en conec: «tot senyor de leyn, o de barcha, o de càrrava o de *pontó*» Tortosa, a. 1341 (*BABL* xi, 423); o bé a una barca de pas del riu, car a Vinebre hi ha «lo *puntó* de *épp*», aigües avall del poble, vora el Galatxo, prop de l'Ebre (1936). Del ll. *PONTO*, -*ŌNIS* 'barca de pas, emprada allà on no hi ha pont' (ja en Ausoni, S. iv, i Paulus Diaconus), i secundàriament nom d'una mena de barca galla de transport (Cèsar): no sembla tenir fonament la sospita que s'havia emès que fos un mot cèltic, i d'arrel diferent, no pas derivat del mot llatí (veg. nota 3 a *PUNTE*, *DECH*).

El nom de *Pontons*, poble, Alt Penedès (ja *castrum de Pontons*, en un doc. de 1198, del *Cart.* de Poblet, 264.61, 63), no apareix gaire fàcil que pugui venir d'aquest nom comú, com sigui que el poble no és gaire avall de les fonts del riu del seu nom (afluent del Foix): es referiria a roccoses en forma de pont? O potser podríem pensar que hagi designat un rai de troncs aterrats en els boscos, car no gaire més avall del poble hi ha molt de bosc i allí el riu ja porta força aigua. *Pontós* < *Pontons* (emp.) és a la part del Fluvià ja navegable amb barqueta. En relació amb això cal tenir en compte el derivat *pontonal*: aquest, que *AlcM* cita amb *ad ipsos pontonals* en un doc. de 1079 (*GGC*, *Bna.*, 316), que entén «nom de llocs on hi havia ponts», sembla realment aparèixer en el S. xii en singular *pontonal*, en un doc. indatat del *Cart.* de Poblet (166); i d'altra banda, en un de l'any 1200 del mateix cartulari (on s'esmenta *Juncosa*), es parla de les *carraries de Pontonal* i *Canemars* (274.5, 8), on l'erudit publicador entén *carraria* en el sentit franco-italià de 'pedrera': sense ésser gens decisiu això ens tornaria a fer pensar si *pontó* i *pontonals* no es refereix a estructures rocoses.

Pontona 'mena de barca (de transport, en ports o rius)' ja figura en un doc. barceloní de princ. S. xvi (*Ardits*); així i no *pontó* en el *DTo*. 1647; a Tort. és «embarcació per a navegar en los estanys y estanyols del Ebro» (Aràbia, *Misc. Folk.*, 168; *BDC* iii, 106); Ebre amunt també vaig sentir *pontona* a Flix (1935), i ho donen a Lleida com a «barca que navega pel Segre» (Tusquets, *Mem. Ass. Cat. Exc. Ci.* vii, 69). *Pontonada* [1480, *Ardits*]. *Pontonar*. *Pontoner*. *Apontonar*. *Empontonar*.

CPT.: *Cappont*, no sempre es pot dir si val per 'pont principal' o per 'cap de pont': el context és ambigu en un doc. de 1256 de Rialb de Noguera (que em facilita J. Lluís Pallarès, 1964). Al Soler (d'Avall), vora Millars (1960), arran de la Tet, el nom de la partida de *Capponts*, sembla més probable que es refereixi a una partida de terra entorn d'un cap de pont. Més decidí-

dament ho diríem d'un doc. del Segrià, a. 1464, on s'admet que «haurien pres lo *cappont*» (Lladonosa, *Montsuar*, p. xvii).

Pontifex 'el Papa, el Sant Pare' [S. xv; *pontífice*, 1491], pres del ll. *pontifex*, -*icis*, nom d'un alt funcionari romà (encarregat de vetllar pel pont del Tíber i refer-lo, després també amb funcions religioses paganes, finalment el summe sacerdot de l'Església). *Pontifical* [3.ª quart S. xiv, *Cròn. del Cerimoniós*], havent-se pogut dir *pontifex* dels bisbes, s'aplicà també a les vestidures episcopals solemnes: «de l'altar --- detràs, queda elevada la cadira del Sr. Bisbe, y quant celebra de *pontifical* ho practica en aquell puesto fins al ofertori», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 58). *Pontificat* (*DTo*. 1647). *Pontificar*. *Pontifici* [Belv.].

En dos articles de *Top. Hesp.* (i, 288-289, i 406-7) posava de lleu la importància cabdal del pont del Tíber per als romans, com un mitjà de comprendre per què el nom del 'camí', *PONTI/PONTHO-*, comú a la major part de les llengües indoeuropees (scr. *pánthab*, eslau comú *poŭi* etc.) en llatí va passar a designar la idea de 'pont': per als romans el pont del Tíber era la via gran, el gran camí per excel·lència (quasi l'únic important); en canvi, deia jo, per als hellens, el camí màxim era la mar que unia jonis, eolis, doris, àtics, aqueus, separats els uns dels altres per la mar Egea o Jònica, o per canals marins d'importància cabdal: d'aquí que *πόντος* en grec esdevingués el nom de la mar, en tant que navegada (cf. *θάλασσα* 'la mar vista des de terra'). D'aquí el nom del *Pontos Euxinus*. Derivat: *pòntic* adj. de plantes pòntiques de gust 'picant', *ponticitat* 'aspror'. Veg. aquells articles per a més detalls sobre aquesta semàntica indoeuropea. Potser hi hauria pogut afegir que formes emparentades que existiren en les llengües irànies, semblen tenir bàsicament el significat indo-eslau, però potser tirant poc o molt, almenys en part, cap al grec i el llatí. L'escita era una llengua irànica, i sembla que allí *panti* (< *PONTI-*) significava 'camí': ho dedueixen els especialistes del nom de l'Estret de Kertš, entrada de la mar d'Azov, que els grecs transcrivien *Παντικάπαιον* (Heròdot), després *Panticapaea*, la ciutat que es troba allà; descompost en *panti* + *kap-* el nom irani del peix: en conjunt, doncs, 'el camí del peix', com sigui que els peixos de la petita mar d'Azov entren i surten per aquell estret, per anar a desovar o a alimentar-se millor. *Panti*, doncs, allà seria camí i alhora ja significaria 'mar', un poc. D'altra banda sembla que hi hagi d'haver també alguna relació amb el persa i afganès *pul*, però aquests signifiquen 'pont' com en llatí (Oranski, *Vvedenie v iranskiu Filologiiu*, 351, 307).

Pòntic, *ponticitat*, *pontifex*, *pontifical*, *pontificar*, *pontificat*, *pontifici*, *pontinyol*, *pontó*, *pontona*, *pontonada*, *pontonar*, *pontoner*, V. *pont*

PONX (beguda), de l'angl. *punch* id. □ 1.ª doc.: Belv. Veg. una nota sobre l'etimologia del mot anglès